

מסכת זבחים

לקט פנינים נבחרים

הקדמה:

מתוך הקדמת הרמב"ם לסדר קדשים:
 ענין הקרבנות, כבר אבד בעונותינו הרבים, ואין משגיחין בו אלא מעט מבני אדם, ואין זכרו מורגל אצל שום אדם, ואפילו נשא ונתן בו. לפי שאין שם מעשה לקיים ההרגל, ואין שואל ואין דורש ואין מבקש על שום דבר מהן כל עיקר, עד שנשתוו בו החכם הגדול עם הסכל מן ההמון. ורוב התלמידים אינן יודעים מן הקרבנות אפילו מה שנאמר בהם פסוקים רבים.

דף ב עמוד א

שמעון אחי עזריה - על שם שעזריה עסק בפרקמטיא וסיפק צורכי שמעון אחיו בשעה שהיה עוסק בתורה והתנו ביניהן שיהא חלק לעזריה בשכר תלמודו על שמעון. כדאמרין בסוטה (כא א) לפיכך נקרא על שמו שלמד על ידו.

דף ד עמוד א

משום דאיכא למיפרך מה לקבלה שכן פסולה בזר ואשה – אבל שחיטה כשרה בזר ואשה (וכן שנינו לקמן לא, ב)

דף ד עמוד ב

כיון דאמר עלי, כמאן דטעון ליה אכפתיה דמי. ובזה ביאר בפנים יפות (פר' וישלח) את הפסוק (תהילים קטז, יא) "מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי", דאמרו כל האומר 'עלי' כאילו שהדבר טעון על כתיפו, ולזה מתכוין דוד המלך, כל הטובות שקבלתי מהקב"ה טעונות עלי על כתיפי ועלי לשלמם.

דף ז עמוד א

שאיין לך אדם בישראל שאינו מחייב עשה - שלא ביטל איזו מצות עשה, וביטול עשה מתכפר על ידי חטאת.

דף ט עמוד א

מתקיף לה רב חנא בגדתא - פירוש בעל אגדה או שבא מהעיר בבבל ששמה בגדד (רש"י יבמות 20. ד"ה בגדתאה)

דף יא עמוד ב

אמר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן – הגמ' לקמן יב, ב תבאר מדוע אמר זקן ולא זקנים. – אפשר לדקדק ע"פ זה, המג"א (או"ח סי' כה סק"ט) כתב דיש לברך על מצות תפילין בפתח, דשייך לשון יחיד על שם מצוות, כמו שנאמר (תהילים יט, כ) "מצוות ה' ברא מאירת עיניים" ולכן אפשר גם כאן להשתמש בלשון זקן.

בשו"ת רמ"ץ (או"ח סי' ו) הביא בשם האבן עזרא על הפסוק (תהילים קיח ב-ג) "יאמר נא ישראל – יאמרו נא בית אהרן", דכשמדבר על כללות ישראל שייך לשון יחיד, אבל בפרט בבית אהרן יראי ה' והמה רבים, צריך לומר לשון יחיד.

דף יב עמוד א

אמר רבי יוחנן (ברכות כח, א) שההלכה היא כדברי האומר שאם אדם התעכב ולא התפלל מוסף עד שהגיע זמן מנחה, מתפלל של מנחה ואח"כ של מוספין. (ומוכח ששייך שיהיה דין קדימה לדבר שחיובו חל יותר מאוחר מחברו.)

דף יג עמוד א

לא אמרה אלא לחדד בה את תלמידיו - שיקשו לו תשובה עליו, א"נ שיתנו לבם להיות חריפין לדרוש קלים וחמורים מאליהן כבן עזאי (רש"י)

דף יב עמוד ב

אמר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן, דכולהו בחדא שיטתא הוו קיימי. אמר רבי טרפון אקפח את בניי אם לא שמעתי וכו' אמר רבי עקיבא אני אפרש וכו' אמר לו רבי טרפון העבודה (לשון שבועה) אם את הטית ימין ושמאל. אני שמעתי ולא יודע לפרש ואתה דורש מלבך ומכוון לשמועה! ובלשון הזה אמר לו עקיבא, כל הפורש ממך כפורש מחיי. .

דף יז עמוד ב

מנין לשתויי יין שאם עבד חילל. מצינו במסכת עירובין (סה, א) לא נברא יין אלא לנחם אבלים וכו' שנאמר (משלי לא, ו) "תנו שכר לאובד וגו'" בחתם סופר (פר' שמיני) הקשה, למה נצטווה אהרן שלא לשתות יין, מכיוון שנצטווה שלא יצטער למרות פטירת שני בניו, היה מן הראוי שישתה יין וישכח צערו.

ותירץ על פי מה שאמרנו כאן, מנין לשתויי יין שאם עבד חילל, ת"ל "יין ושכר אל תשת וגו' ולהבדיל בין הקודש ובין החול", ומשמע מכאן, שחפץ הקב"ה שימשיך אהרן בעבודת הקודש ולכן נאסרה עליו שתיית יין למען לא תחולל עבודתו. ואם משום להשקיט צערו כבר נאמר לו (ויקרא י, יא) "ולהורות את בני ישראל את כל החוקים וגו' , היינו שהותר לו תלמוד תורה המשמח, כמו שנאמר (תהילים יט, ט) "פקודי ה' ישרים משמחי לב".

דף יח עמוד א

רב לא מוקים אמורא עליה (לא העמיד מתורגמן לדרוש בהלכה לרבים, כנהוג, שהרב היה לוחש לאדם בלשון עברית והוא היה מתרגם את דברי הרב בלשון שמבינים כמו שכתב רש"י ביומא כ, ב ד"ה לא היה אמורא)

מיומא טבא לחבריה משום שכרות. - מהיום בו אכל ושתה ועשה יו"ט עד היום שאחריו, הואיל ושתה רביעית יין, כיוון שלמד שמה שנאמר "יין ושכר אל תשת" מוסב גם על הפסוק בהמשך, "להבדיל בין הקודש ובין החול" שגם בשעה שאתה בא להבדיל ולהורות בין דבר קדושה לדבר חול אל תהיה בשכרות.

הקשה בתוספת קדושה, שהרי האיסור להורות בשכרות נלמד ממה שנאמר שם בהמשך "ולהורות את בני ישראל" כמו שפירש רש"י שם (ויקרא י, יא)

דף יט עמוד א

אמר לי הונא בר נתן, זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דאיזגדר מלכא (פעם עמדתי לפני מלך פרס) והוה מדלי המיינאי (ואבנטי היה מורם מעל גובה המרפקים) ותיתייה ניהליה (והורדתי אותו כדי לנאותו) ואמר לי "ממלכת כהנים וגוי קדוש" כתיב בכו, כי אתאי קמיה דאמימר אמר לי אקיים בך "והיו מלכים אמניך" (שהמלך הגוי מגדיל ומחשיב אותך).

דף יט עמוד ב

צהבו פניו – של ר' אסי מפני שמחה כסבור טעם הגון שמע. (רש"י)

דף מג עמוד א

דיו לבא מן הדין להיות כנדון - איתא במסכת אבות (ו' ג') הלומד מחברו פרק אחד, הלכה אחת או פסוק אחד או דיבור אחד או אפילו אות אחת, צריך לנהוג בו כבוד שכן מצינו בדוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו אלופו ומיודעו, והלא דברים קל וחומר ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו אלופו ומיודעו, הלמד מחברו פרק אחד, הלכה אחת או פסוק אחד או דיבור אחד או אפילו אות אחת על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד. ויש להקשות, הרי יש לנו כלל דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ומה דוד שנהג כבוד רק לאחר שני דברים אף כל הלומד שני דברים חייב לנהוג כבוד, ומניין ללמוד אפילו על הלכה אחת? בספר בעש"ט על התורה (פרשת ואתחנן) מובא תירוץ על זה, שכשאדם לומד מרב הגון תורה פרה ורבה אצלו, אך כשלומד מרשע אינו פרה ורבה אלא רק מה שלמד ממנו זה שיש לו, ולזה אמר התנא ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד שהרי אחיתופל היה רשע. הלומד מחברו ששניהם צדיקים שאז התורה פרה ורבה על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד.

דף מה עמוד א

לומדים את מסכת זבחים, אף שאינו נוגע לנו למעשה, משום "דרוש וקבל שכר".

דף מח עמוד א

לדעת כולם "אין גזירה שווה למחצה"
לדעת כולם "היקש עדיף מגזירה שווה"

דף נא עמוד ב

ההוא דפגע ברישא – כתב האר"י ז"ל בשער הכוונות (דף קג ע"ד) "והנה טוב הוא שאחר עלות השחר שהוא כבר יום, קודם שתתפלל, תיטול הלולב בתוך הסוכה ותברך עליו, ואחר כך הנענועים של ההלל יהיו בבית כנסת" ולכאורה, הלא הכלל הוא שתדיר ושאינו תדיר קודם, והיות שהתפילה תדירה יותר מן הראוי להקדימה לנטילת לולב, ומדוע כתב האר"י להקדים את הלולב. בשו"ת משנה הלכה (חלק טו סימן קצו) ביאר זאת לפי הגמרא פה, שכיוון שכשיוצא מבית הכנסת נוטל עימו את הלולב (כמו שאמרו במסכת סוכה מא, ב) ובשעה שמגביה את הלולב כבר יצא יד"ח. נמצא אפוא, שפוגע קודם במצוות נטילת לולב ועל כן צריך להקדימה לתפילה למרות שהיא תדירה יותר, **דמעלת אין מעבירין על המצוות עדיף ממעלת תדיר.**

דף נב עמוד ב

שיריים מעכבין – במסכת קידושין (לח, א) מובא שבעוגות שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן, וביאר רבי צדוק (פרי צדיק מקץ ו), דמשום שהיו שירי מצוה, דהיינו שהוזהרו שלא לאכול חמץ, לפיכך גם בשעה שכבר הותר להם אכילת חמץ, מכל מקום העוגות שהוציאו ממצרים עדיין היה בהם טעם מן,

ללמדך כמה גדול שיירי מצוה.

בשם משמואל (ראש השנה תרכב) מביא בשם רבי בונים מפשיסחא, שפירש את ברכת "הבוחר בשיירי זמרה" שאם האדם אומר שירות ותשבחות ככל אשר בכוחו, ועדיין לבו בוער באהבה, ורצונו עוד לשבח ולפאר – האהבה הזאת נקראת שיירי זמרה.

כלומר השיירים של הזמרה הנשאת בלב, ובזה בוחר ה', כי זהו העיקר יותר מהזמרה עצמה. בעטרת יהושוע (ליקוטים סוף שמות) מסביר את מנהג הצדיקים לזרוק שיירים לתלמידיהם וחסידיהם, לרמז למאמר חז"ל (כתובות קג, ב) לזרוק מרה בתלמידים אכיל"ה (אל"ף כ"ף יו"ד למ"ד ה"א) המילוי לבד עולה מר"ה, וזהו זרוק מר"ה בתלמידים היינו לזרוק שיירים של אכילה .

דף נג עמוד ב

רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנוטלה, שנאמר "חופף (מהרהר בדאגה) עליו כל היום" לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן להקב"ה. שנאמר "ובין כתפיו שכן" (כלומר שארון הברית נמצא הקדש הקדשים בנחלתו של בנימין).

דף נד עמוד ב

"וילך דוד ושמואל וישבו בנויות ברמה" - וכי מה ענין נויות אצל רמה? אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בנויו של עולם (במציאת מקום ראוי על פי התורה לבנית בית המקדש).

"וקמת ועלית אל המקום" - מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, וארץ ישראל גבוהה מכל ארצות.

דף נז עמוד א

בכרם ביבנה - מפני שישבו שם שורות שורות ככרם הנטוע שורות שורות (רש"י ע"פ הירושלמי ברכות ד, א) ומבואר שם שהיה זה ביום שמינו את רבי אלעזר בן עזריה לנשיא במקום רבן גמליאל, ובאו כל החכמים לבית המדרש, י"א שנתווספו לבית המדרש באותו יום 80 ספסלים וי"א 300, ועוד רבים היו שעמדו לשמוע מבחוץ. והיות והיו שורות מרובות מתמיד כינוהו, כרם. במדרש רבה שיר השירים (ח, ג) נאמר שהייתה שם סנהדרין שעשויה שורות שורות.

דף נח עמוד א

ביררו משם עצי תאנה יפים לסדר מערכה שניה של קטורת – ופירש רש"י עצי תאנה יפים – בשל תאנה היו רגילים. וטעם אגדה הוא, שבו היתה תקנה לאדם הראשון, ויעשו להם חגורות. בתפא"י (תמיד ב, ה) כתב, דמאחר שחטא אדם הראשון היה ע"י לשון הרע שקבל מלשינות, ובעלי תאנה נתקן חטאו לאחר שהתבוששו, לפיכך גם לקטורת לקחו עצי תאנה.

דף ס עמוד ב

אמר רבי ירמיה בבבלי טפשאי אמטול דיתבי בארעא חשוכא אמרי שמעתא דמחשכא – אנשי בבל הטפשים, כיון שיושבים בארץ חשוכא (שבבל עמוקה היא, רש"י מנחות נב, א) אומרים הם הלכות חשוכות.

דף סב עמוד א

שלשה נביאים עלו עמהן מן הגולה (חגי זכריה מלאכי) אחד שהעיד להם על המזבח ועל מקום המזבח, ואחד שהעיד להם שמקריבין אף על פי שאין בית, ואחד שהעיד להם על התורה שתכתב אשורית.

דף סב עמוד ב

רבי יהודה אומר "ומעלותיהו פנות קדים" (יחזקאל מג, יז) כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח.

בש"ת צל החכמה (חלק ג סימן נג) הקשה על מה שכתב הרמ"א (או"ח רס, א) לגבי נטילת הצפרנים, שאין ליטול אותן כסדרם, אלא יתחיל בשמאל בקמיצה ובימין באצבע. וקשה שהרי בכל התורה אני מקדימים את הימין מפני חשיבותו, ומדוע כאן אנו מקדימים את קציצת הצפרנים בשמאל.

ותירץ ע"פ דברי הגמ' שלפנינו, שנאמר שצריך לפנות לימין, ולא שייך לפנות לימין אם יתחילו בו, ועל כן אדרבה צריך להתחיל בשמאל כדי שיהיה את האפשרות לפנות ממנו לימין. ומעלה זו עולה על מעלת הקדמת הימין, דאדרבה חשיבותו היא בכך שיפנו אליו. וכן מצינו לגבי נר חנוכה שכתב השו"ע (או"ח תרעו, ה) שיתחיל להדליק בליל ראשון בנר הכי ימיני, ובליל שני כשיוסיף נר אחד סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי בכדי לפנות לימין.

דף סד עמוד א

אמר רבי יוחנן: בא וראה כמה גדול כחן של כהנים, שאין לך קל בעופות יותר ממוראה ונוצה, ופעמים שהכהן זורקן יותר מבשלים אמה.

דף סד עמוד ב

המליקה, קמיצת המנחות, וחפינת הקטורת, הם מהדברים ששנינו שהם עבודה קשה שבמקדש.

דף סז עמוד ב

תא שמע האשה שאמרה הרי עלי קן וכו' – הגמ' מביאה משנה ממסכת קינין שממנה יש להוכיח שסתם משנה בקינין רבי יהושע היא.

דף סח עמוד א

א"ר יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו ז' – איל כשהוא חי אין לו אלא קול אחד, ולאחר מותו עושים מאיבריו שבעה קולות, משתי קרניו עושים שתי חצוצרות, משצי שוקיו עושים שני חלילים, מעורו עושים תוף, ממעיו עושים נבלים, ובני מעיו עושים כינורות. (רש"י)

דף סט עמוד ב

והא דיו דאורייתא הוא, דתניא מדין ק"ו כיצד, "ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה וגו'" (במדבר יב, יד) ק"ו לשכינה ארבעה עשר יום, אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מסביר ר"ת (תו"ס ד"ה קל וחומר) הסיבה שנקטה הברייתא ארבעה עשר יום, משום ששלושה שותפים באדם – אביו נותן חמשה דברים, אמו חמישה דברים, והקב"ה עשרה דברים, נמצתה חלקו של הקב"ה פי שניים מאביו.

דף ע עמוד ב

נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה או שהמית את האדם על פי עד אחד או על פי הבעלים וכו' על פי זה ביאר בפנינים יקרים (פר' נח) מה שמצינו שלאחר המבול הקריב נח קרבנות, וכבר תמה בזוהר, דכיון שהיה נח יודע סוד הקרבנות שעל ידי כך מתכפרים העוונות, והקב"ה מתרצה בהם, א"כ למה לא הקריבם קודם המבול לכפר על חטאי בני דורו, ובכך היה נמנע כעסו.

אלא מוכרח דלא היה אפשרות להביא קרבן קודם המבול, כי הרי מבואר ברש"י (בראשית ו, יב) גם הבהמה חיה ועוף השחיתו דרכם והיו נזקקין לשאינן מינן, ומשום כך פסולים לקרבן, ואף כי ודאי לא כל

הבהמות כולן השחיתו דרכם, מ"מ כיון שהיו מעורבין בעולם הבהמות האסורות עם המותרות הרי נאסרו כולם, נמצא שלא היה שייך להקריב קרבנות קודם המבול. אכן כל זה לפני המבול, אך לאחר שבנה נח התיבה לשם נכנסו רק בהמות שלא השחיתו דרכם, וכמו שפירש רש"י שם (ו, יב) דרך אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם הם באו מאליהם וקלטתם התיבה. נמצא שנתבררו לו, אלו חיות בהמות ועופות לא השחיתו דרכם והרי הם מותרים למזבח, ושפיר היה יכול להקריב מאותם בהמות שהיו בתיבה ללא חשש.

דף עג עמוד ב

וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי
הבן יהוידע (ברכות לה, ב) מפרש את חשיבות קביעות עתים לתורה, כי האדם שעוסק רוב היום לפרנסתו, ולומד זמן מועט ביום בזמן שאינו קבוע, המיעוט בטל ברוב, מה שאין כן אם קובע עתים לתורה, כל קבוע כמחצה על מחצה, והלימוד נזקף לזכותו.

החיד"א (ראש דוד, יתרו) תירץ ע"פ מאמר זה את טענת הגוי ששאל את יהושע בן קרח (ויקרא רבה ד, ו) הלוא אמרה תורה 'אחרי רבים להטות', ואנו הרוב, ואם כן למה אינכם משוים עימנו בעבודה זרה. ברם לפי המבואר ניחא שפיר, שישראל קבועים בארץ ישראל, וכל הקבוע כמחצה על מחצה ובטל הרוב.

רבי שלמה קלוגר (חכמת התורה, נח) מפרש לפי כלל זה מה שמצינו במסכת ראש השנה (יז, א) שבשעת הדין, כולם נסקרים לפניו בסקירה אחת. וצריך להבין, למה דוקא בסקירה אחת. אלא דמצינו שם בגמרא, שאם נמצא שעם ישראל מחצה חייב ומחצה זכאי, כיון שהקב"ה רב חסד, מטה כלפי חסד. ולכן, כיון שכל קבוע כמחצה על מחצה, אם כן על ידי שכולם נסקרים בסקירה אחת, נעשים על ידי זה קבוע, ואז יהיה דינם כמחצה על מחצה, ומטה כלפי חסד.

דף עט עמוד א

אמר רבא אמור רבנן בטעמא, ואמור רבנן ברובא, ואמור רבנן בחזותא. – חכמים אמרו שישנן תערובות שדינן תלוי ברוב, חלקם בטעם, וחלקם במראה. פליגא דרבי אלעזר דאמר, כשם שאין מצות מבטלות זו את זו, כך אין איסורין מבטלין זו את זו. דתניא (פסחים קטו). אמרו עליו על הלל הזקן שהיה כורכן בבת אחת ואוכלן משום שנאמר (במדבר ט, יא) "על מצות ומרורים יאכלוהו". ולא אתי מרור ומבטיל ליה לטעם מצה (רש"י ועיין קושיית תו"ס ד"ה אמרו עליו)

דף פה עמוד ב

משנה: הצמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תישים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהם מחוברים יעלו שנאמר "והקטיר הכהן את הכל" פירשו לא יעלו שנאמר "ועשית עולותיך הבשר והדם"
כתב בתפארת שלמה (פר' אמור) "ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן וגו' פירש רש"י, אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים. יש לרמז בזה על פי מ"ש בפירוש המשנה בזבחים, הצמר שבכבשים והקרנים והטלפים בזמן שהם מחוברים יעלו פרשו לא יעלו. על פי הידוע גודל מעלת הצדיקים ודיבוק חכמים שבדור, אשר מפייהם אנו חיים, וכל הדבוק בהם לא יזנח לעולם להיות לו עליה להכלל בתוך הצדיקים בעבודתם, כמו שנאמר (תהילים קטו, יג) "ברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים". פירוש אם הקטנים הם מחוברים עם הגדולים, גם הם בכלל הברכה, כמו שנאמר (שיר השירים ה, א) "אכלתי יערי עם דבשי".

וזה פירוש המשנה, הצמר שבכבשים וכו', כל זמן שהם מחוברים יעלו, אפילו הם דבר נמאס וריחורע, עם כל זה אם הם מחוברים יעלו גם כן לריח ניחוח. פרשו לא יעלו. לרמז אם הם פורשים מן הצדיק חס ושלום לא יעלו – אין לו עוד עליה כלל.

ודבר זה גלה לנו הבעל שם טוב ז"ל בדורו, ומאז בכל דור ודור ודורשיו עד ביאת הגואל, כל הדבוק בהם יש להם עליה לכל הנשמות, לא ידח מהם נדח. וזהו שנאמר "אמור אל הכהנים וגו'", ופירש רש"י להזהיר הגדולים על הקטנים, לזרז הצדיקים שבדור, להעלות את הקטנים עמהם בעבודתם.

דף פו עמוד א

משנה: וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר – כמו שאנו רואים במוקדי האש, שכל דבר שיש בתוכו לחות, הוא עף מן האש כשמתחיל אותו לחות להתנועע ולצאת (תוספות יו"ט)

דף פח עמוד ב

אין עניות במקום עשירות – יש אומרים שאין מכבסים את בגדי הכהונה שהתלכלכו בכלל, שכיבוס הוא מנהג עניות, ובבית המקדש כל מעשיהם היו בשררה ועשירות. (ע"פ רש"י בתמיד כט, א בד"ה אבל התם)
למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה, לומר לך מה קורבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין.

כתונת מכפרת על שפיכות דם וכו" – היינו על עוון הציבור, שישראל ערבים זה לזה, כמו שנאמר בפרשת עגלה ערופה, "כפר לעמך ישראל" (דברים כא, ח) אך אין הכתונת מכפרת על עוון ההורג. (תו"ס ד"ה מכפרים)

דף פט עמוד א

משנה: כל התדיר מחבירו קודם את חבירו שנאמר (במדבר כח, כג) "מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה".

דף קב עמוד א

הגמרא מביאה שזו מחלוקת תנאים אם משה היה כהן או לא.
"ונצבת לקראתו על שפת היאור" - דעה אחת: מלך הוא והסביר לו פנים, דעה שניה: רשע הוא והעיז פניו בו.
לעולם תהא אימת מלכות עליך.
בקש משה מלכות לו ולזרעו, ולא נתנו לו (לזרעו).
בשעה שפוסקים גדולה לאדם פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו.

דף קב עמוד ב

אמר רבא, האי דינא מרבי אלעזר ברבי שמעון גמירנא, דאמר בבית הכסא...
בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ומבית הכסא (ואם הוא אנוס אז מותר).

דף קיג עמוד א

אמר מר, אמר לו רבי יוחנן, והלא כל א"י בדוקה היא במאי קמיפלגי
מר סבר ירד מבול לא"י – והשתקעו עצמות המתים מן המבול באדמתה, ולכן יש לחשוש בכל מקום שלא נבדק, שמא יש תחתיו מת,
ומר סבר לא ירד – המבול לא"י, ולכן אין לחשוש שיש מתים קבורים מתחתיה.

בעין אליהו מפרש מחלוקת זו, ע"פ מה שכתבו המקובלים, דמי שעושה מצוה מזכה בה גם את הדורות שלפניו.

והנה בשעה שבאו בני"י לארץ, קיימו שם כמה מצוות שהן תלויות רק בארץ, ומשום כך סובר רבי יוחנן שגם אלו שהיו שם לפנייהם זכו, ולא ירד מבול לשם, אך ר"ל סובר, דהולכים לפי מה שעכשיו, וכיון שלעת עתה לא היתה קדושה בארץ ישראל יותר משאר ארצות, לפיכך ירד מבול גם בארץ ישראל.

דף קיג עמוד ב

א"ר אבהו למה קרא שמה (של בבל) שנער, שמנערת עשיריה – מפני שאין מרחמים על הבריות כדאמרינן במסכת ביצה (דף לב:) עשירי בבל יורדי גיהנם הן. והא קחזינן דהוו, תלתא דרי לא משכי – הם אינם מתקיימים יותר משלשה דורות.

דף קטו עמוד ב

נחלקו התנאים אם הבכורות שמשו עד קודם מתן תורה או עד הקמת המשכן. עת לחשות ועת לדבר" – פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה, פעמים מדבר ומקבל שכר על הדבור.

"נורא אלהים ממקדשך" – אל תיקרי ממקדשך אלא ממקודשך, בשעה שעושה הקב"ה דין בקדושו מתיירא ומתעלה ומתהלל.

דף קטז עמוד א

האמוראים והתנאים נחלקו אם יתרו היה קודם מתן תורה או אחר מתן תורה.

"וישמע יתרו כהן מדין" – נחלקו התנאים איזו שמועה שמע ובא ונתגייר: מלחמת עמלק / מתן תורה / קריעת ים סוף.

התורה היתה גנוזה אצל הקב"ה תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם.

דף קטז עמוד ב

*אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה, והיא זינתה כל 40 שנה שהיו ישראל במדבר, ואח"כ התגיירה (בגיל 50).

דף קיח עמוד ב

"ולו תאנת שילה" – חיפשתיו ולא מצאתיו במקרא, אבל מצאתיו "מזרחה תאנת שילה" (יהושע טז, ו) רש"י

לדעת רבי בשלשה (בארבעה – מסורת הש"ס או שנוב וגבעון נחשבים כמקום אחד וכן כתב רש"י קיט, א בד"ה נוב וגבעון) מקומות שרתה שכינה על ישראל, בשילה, ונוב, וגבעון, ובית עולמים. [ולדעת ת"ק: רק בבתי המקדש שרתה שכינה].

ימי אהל מועד שבמדבר 39 שנה, אהל מאד שבגלגל 14 שנה, אהל מועד שבנוב וגבעון 57, ואהל מועד שבשילה 369 שנה.

כשמת עלי הכהן – חרבה שילה ובאו לנוב, כשמת שמואל הרמתי – חרבה נוב ובאו לגבעון.

דף קיט עמוד ב

דכתיב "ויהי כנוח הארון" – רש"י כותב, חיפשתי ולא מצאתיו, ואם אינו בכתובים יש לי מקרא אחר (בתהילים קלב, ח) "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עוזך" (כך הגיה מסורת הש"ס בדברי רש"י)

הדרך עלך מסכת זבחים

[רוב הדברים נלקחו מתוך ש"ס לובלין מהדורת "ושננתם" ופורטל הדף היומי]